

การสำรวจความต้องการฝึกอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร
ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

Training Needs Assessment to Increase Knowledge and Competency of Personnel
in Sub-district Health Promoting Hospital

อวิรุทธ์ สิงห์กุล ส.ม. (Awirut Singkun, M.P.H.)¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจความต้องการรับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถทางวิชาการ วิชาชีพ การให้บริการ และทักษะทางสังคม ตลอดจนรูปแบบกิจกรรมในโครงการอบรม จากบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา คัดเลือกผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแบบเจาะจง จาก 76 จังหวัด จังหวัดละ 1 แห่ง เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีจำนวนบุคลากรมากที่สุด รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน เมษายน – มิถุนายน พ.ศ. 2555 อัตราการตอบกลับ ร้อยละ 92.1 จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 355 คน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.4 ตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข ร้อยละ 34.6 ระยะเวลาปฏิบัติงานเฉลี่ย 12.2 ปี ระยะเวลาต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 37 ปี มีความต้องการการอบรมแบบสหวิชาชีพจากสถานบริการทุกระดับ ร้อยละ 33.1 แบบเฉพาะวิชาชีพเดียวกันจากสถานบริการทุกระดับ ร้อยละ 28.0 ต้องการเข้าร่วมอบรม จำนวน 5 วัน ร้อยละ 33.5 จำนวน 3 วัน ร้อยละ 31.0 หัวข้อที่บุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีความสนใจเข้ารับการอบรมมากที่สุด จำแนกตามทักษะต่างๆ ดังนี้ 1) ทักษะวิชาการ ได้แก่ การจัดทำนวัตกรรมสุขภาพ ($M = 4.21, SD = 0.73$) 2) ทักษะวิชาชีพ ได้แก่ การบริหารสาธารณสุขยุคใหม่ ($M = 4.19, SD = 0.78$) 3) ทักษะบริการ ได้แก่ ด้านการจัดบริการสุขภาพเชิงรุก ($M = 4.28, SD = 0.74$) และ 4) ทักษะทางสังคม ได้แก่ มนุษยสัมพันธ์ และการทำงานเป็นทีม ($M = 4.28, SD = 0.75$) ส่วนรูปแบบกิจกรรมที่บุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีความสนใจมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ กรณีศึกษา ($M = 3.98, SD = 0.73$) การสร้างเครือข่ายด้านสุขภาพ ($M = 3.97, SD = 0.79$) และการศึกษาในพื้นที่ชุมชน ($M = 3.94, SD = 0.87$) ตามลำดับ

การศึกษานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดโครงการ และหัวข้อการอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงานต่อไป

คำสำคัญ: ความต้องการ, ฝึกอบรม, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

¹เภสัชกรชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา
เบอร์โทรศัพท์ 089-6170007, E-mail: asingkun@hotmail.com

Abstract

The objectives of this survey research were to 1) assess the training needs of personnel in Sub-district Health Promoting Hospital in order to increase their knowledge, professional competencies, and social skills, and 2) explore the activity forms in the training program. Sample was 355 health personnel selected from 76 Sub-district Health Promoting Hospital in 76 provinces except Bangkok. Purposive sampling was used. The Sub-district Health Promoting Hospitals that had the maximum number of health personnel in each province were included in the study. The Questionnaires were used to collect data between April and June 2012. Data were analyzed using descriptive statistics. The response rate was 92.1%. The study found that the majority of the sample was female (73.4%) and health academicians (34.6 %). The average number for years of working experience was 12.2 years (Min=1 year, Max=37 years). The training needs were a multidisciplinary training with all levels of services (33.%) and a disciplinary professional training for all levels of services (28%). The durations of training were 5 days (33.5%) and 3 days (31%). The needed training topics were: 1) health innovation ($M = 4.21$, $SD = 0.73$), 2) professional skills regarding modern public health administration ($M = 4.19$, $SD = 0.78$), 3) service skills regarding the proactive health service ($M = 4.28$, $SD = 0.74$), 4) social skills, regarding interpersonal skills and teamwork ($M = 4.28$, $SD = 0.75$), 5) creating a network of health ($M = 3.97$, $SD = 0.79$), and 6) the field study in community ($M = 3.94$, $SD = 0.87$), respectively. The most top three of training activities interested the personnel including case study ($M = 3.98$, $SD = 0.73$). The findings from this study can be applied to develop a training program that meets the needs of participants.

Keywords: Training Needs Assessment, Sub-district Health Promoting Hospital

บทนำ

ผู้ปฏิบัติงานประจำในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ถือว่าเป็นผู้ที่ต้องรับมือกับปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนในชุมชนเขตรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาโรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาการดูแลสุขภาพตนเอง พฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม รวมไปถึงปัญหาด้านจัดระบบบริการสุขภาพที่เหมาะสม และปัญหาอื่นๆ ในแต่ละพื้นที่หรือชุมชนที่มีปัญหา (สำนักงานโครงการส่งเสริมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล, 2555) ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานประจำในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จะต้องมีความรู้เพียงพอ

ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้เกิดปัญหาให้น้อยที่สุด (สำนักงานโครงการส่งเสริมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล, 2555) การฝึกอบรมเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มองค์ความรู้ และเพิ่มศักยภาพให้กับผู้เข้าอบรม และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความชำนาญให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2548) การฝึกอบรมควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิต และตรงความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม โดยการสำรวจหาข้อมูลว่า บุคคลแต่ละกลุ่มเป้าหมายมีความต้องการเรียนรู้ ต้องการอบรมเรื่องใด และควรใช้การฝึกอบรมวิธีใด (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2540)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจสำรวจความต้องการฝึกอบรมสำหรับผู้ปฏิบัติงานประจำในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยทำการจัดส่งแบบสอบถามแก่ผู้ปฏิบัติงานประจำในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั่วประเทศ เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานประจำในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษา จะนำมาวิเคราะห์ เพื่อจัดทำโครงการอบรมตามความประสงค์ที่ต้องการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ของกลุ่มเป้าหมาย สามารถนำผลที่ได้จากการสำรวจจัดลำดับหัวข้อ ความต้องการการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานประจำในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จากนั้นนำผลการศึกษาที่ได้มาจัดทำโครงการฝึกอบรมสำหรับผู้ปฏิบัติงานประจำในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานประจำในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลได้พัฒนาความรู้ความสามารถในการให้บริการสุขภาพตามบทบาทวิชาชีพ รวมไปถึงการมีองค์ความรู้ที่จะพัฒนาระบบสุขภาพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความต้องการอบรมของผู้ปฏิบัติงานประจำ ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ระเบียบวิธีวิจัย

ใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ประสิทธิภาพ และทักษะการให้บริการ จากบุคลากรด้านสุขภาพที่ปฏิบัติงานประจำในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จาก 76 จังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) ทำการสำรวจระหว่างเดือน เมษายน – มิถุนายน พ.ศ. 2555

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานประจำในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั่วประเทศ โดยทำการศึกษาใน 76 จังหวัด และเป็นผู้ปฏิบัติงานประจำในช่วงเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูลเลือกกลุ่มตัวอย่างศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีจำนวนบุคลากรมากที่สุดในแต่ละจังหวัด ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนบุคลากรน่าจะครอบคลุมและมีความหลากหลายวิชาชีพ และเก็บข้อมูลจากบุคลากรทั้งหมดของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแต่ละแห่งในแต่ละจังหวัด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความต้องการฝึกอบรม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับบุคลากร ลักษณะงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ที่มีในโครงการอบรมหรือใช้ประกอบการจัดโครงการอบรม โดยมีการตรวจสอบคุณภาพเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีการปรับปรุงแบบสอบถามและจัดทำแบบสอบถามฉบับใช้จริงซึ่งประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ความต้องการกลุ่มของผู้เข้าร่วมโครงการอบรม ระยะเวลาในการจัดอบรม

ส่วนที่ 2 หัวข้อการอบรม เป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ในประเด็นความต้องการฝึกอบรมด้านทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพ และทักษะบริการ

ส่วนที่ 3 รูปแบบกิจกรรมในโครงการอบรม เป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมในโครงการอบรม ได้แก่ การบรรยาย กรณีศึกษา กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การนำเสนอผลงานวิชาการ การอภิปรายแบบมีส่วนร่วม การฝึกปฏิบัติการศึกษาพื้นที่ชุมชน การสร้างเครือข่ายด้านสุขภาพชุมชน และกิจกรรมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถานที่จัดโครงการใน 14 จังหวัดภาคใต้ ที่ต้องการให้หน่วยงานผู้จัดโครงการไปจัดโครงการอบรมและความคิดเห็นอื่นๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ส่งแบบสอบถามไปยังสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด จำนวน 76 แห่ง
2. ขอความอนุเคราะห์นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด คัดเลือกโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีจำนวนบุคลากรมากที่สุดของแต่ละจังหวัด และให้บุคลากรทั้งหมดในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนั้นๆ เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม
3. บุคลากรผู้ตอบแบบสอบถามจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ส่งแบบสอบถามกลับมายังวิทยาลัยโดยตรง ซึ่งผู้วิจัยได้จำหน่ายซองและติดดวงตราไปรษณียากรเรียบร้อยแล้ว

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลโดยพรรณนา

การคุ้มครองอาสาสมัครวิจัย

คำตอบในแบบสอบถามเป็นการแสดงความต้องการอบรมในประเด็นต่างๆ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และเป็นความลับโดยไม่สามารถเชื่อมโยงไปถึงบุคคลที่ตอบแบบสอบถามได้

ผลการวิจัย

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดละ 1 แห่ง จำนวน 76 แห่ง ได้รับการตอบกลับทั้งสิ้น 70 แห่ง คิดเป็นอัตราการตอบกลับ ร้อยละ 92.1 รวมจำนวนทั้งสิ้น 355 คน กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจ และตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.4 เพศชาย ร้อยละ 26.6 ตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข ร้อยละ 34.6 พยาบาลวิชาชีพ ร้อยละ 32.0 เจ้าหน้าที่งานสาธารณสุขชุมชน ร้อยละ 14.9 นอกจากนี้ยังมี ตำแหน่งอื่นๆ ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้แก่ เจ้าหน้าที่งานทันตสาธารณสุข แพทย์แผนไทย เจ้าหน้าที่งานเภสัชกรรม และพยาบาลเทคนิค ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เฉลี่ย 12.2 ปี ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 37 ปี ต้องการเข้าร่วมอบรม เป็นระยะเวลา 5 วัน ร้อยละ 33.5 ระยะเวลาการอบรม 3 วัน ร้อยละ 31.0 ลักษณะของกลุ่มเป้าหมายในการจัดอบรม ต้องการแบบ สหวิชาชีพจากสถานบริการทุกระดับ (สถานบริการอื่นนอกจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เช่น สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลชุมชน/ทั่วไป/ศูนย์/เฉพาะทาง เป็นต้น) ร้อยละ 33.1 รองลงมาได้แก่ มีความต้องการอบรมเฉพาะกลุ่มวิชาชีพเดียวกันจากสถานบริการ ทุกระดับ ร้อยละ 28.0 ต้องการอบรมร่วมกับวิชาชีพเดียวกันเฉพาะบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล ร้อยละ 21.7 ต้องการอบรมแบบสหวิชาชีพเฉพาะบุคลากรที่ปฏิบัติงานใน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ร้อยละ 16.6 และรูปแบบอื่นๆ ตามลำดับ

ความสนใจในหัวข้อการอบรมเกี่ยวกับทักษะวิชาการ ได้แก่ แนวทางการจัดทำนวัตกรรมสุขภาพ คะแนนเฉลี่ย 4.21 และการจัดโครงการด้านสุขภาพในชุมชน 4.15 ทักษะวิชาชีพ ได้แก่ การบริหารงาน สาธารณสุขยุคใหม่ คะแนนเฉลี่ย 4.19 การใช้ยาในการรักษาโรคที่พบบ่อย คะแนนเฉลี่ย 4.18 ทักษะ บริการ ได้แก่ การจัดบริการสุขภาพเชิงรุก คะแนนเฉลี่ย 4.28 และทักษะทางสังคม ได้แก่ มนุษยสัมพันธ์ และการทำงานเป็นทีม คะแนนเฉลี่ย 4.28 (ตาราง 1)

ตาราง 1 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสนใจในหัวข้อการอบรม

หัวข้อ	ความสนใจ (ร้อยละ)					M	SD
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
ทักษะวิชาการ							
แนวทางการจัดทำนวัตกรรมสุขภาพ	0.0	1.7	13.2	47.1	37.9	4.21	0.73
การจัดโครงการด้านสุขภาพในชุมชน	0.0	2.3	14.2	49.7	33.7	4.15	0.74
การวิจัยด้านสุขภาพ	0.0	2.3	19.4	48.3	30.1	4.06	0.76
การวิจัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	0.6	2.9	18.0	49.9	28.7	4.03	0.80
สมรรถนะการนำเสนอผลงานวิชาการ	0.0	2.3	22.9	48.1	26.7	3.99	0.77
สถิติในการดำเนินการวิจัยด้านสุขภาพ	0.0	4.7	28.3	44.8	22.1	3.84	0.82
ทักษะวิชาชีพ							
การบริหารงานสาธารณสุขยุคใหม่	0.3	1.7	15.4	43.5	39.1	4.19	0.78
การใช้ยาในการรักษาโรคที่พบบ่อย	0.3	2.6	16.2	40.3	40.6	4.18	0.82
การบริหารยาในผู้ป่วยโรคเรื้อรัง	1.4	3.5	17.7	40.3	37.1	4.08	0.90
การปฐมพยาบาลและช่วยฟื้นคืนชีพ	1.2	4.7	21.8	40.1	32.3	3.98	0.91
หลักการพยาบาลผู้ป่วย	1.2	4.7	22.7	39.9	31.5	3.96	0.91
การส่งเสริมสุขภาพช่องปาก	2.6	8.5	37.2	34.6	17.0	3.55	0.96
ทักษะบริการ							
การจัดบริการสุขภาพเชิงรุก	0.6	0.3	13.2	42.5	43.4	4.28	0.74
จิตบริการ	0.9	0.9	15.6	49.1	33.5	4.14	0.77
ทักษะทางสังคม							
มนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม	0.0	0.6	16.4	37.9	45.1	4.28	0.75
ภาษาอังกฤษในงานสาธารณสุข	1.4	0.9	18.2	38.3	41.2	4.17	0.85

รูปแบบกิจกรรมในโครงการอบรม และกิจกรรมที่ใช้ประกอบหรือใช้ร่วมกับการจัดโครงการอบรม ที่บุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีความสนใจ 3 อันดับแรก ได้แก่ กรณีศึกษา คະແນວເລື່ອງ 3.98 รองลงมา ได้แก่ การสร้างเครือข่ายด้านสุขภาพชุมชน คະແນວເລື່ອງ 3.97 และการฝึกปฏิบัติการ ศึกษาพื้นที่ชุมชน คະແນວເລື່ອງ 3.94 ตามลำดับ (ตาราง 2)

ตาราง 2 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความสนใจในรูปแบบกิจกรรม

รูปแบบกิจกรรม	ความสนใจ (ร้อยละ)					M	SD
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
กรณีศึกษา	0.6	2.1	17.5	58.5	21.4	3.98	0.73
การสร้างเครือข่ายด้านสุขภาพชุมชน	0.0	3.0	21.9	48.8	26.0	3.97	0.79
การฝึกปฏิบัติการศึกษาพื้นที่ชุมชน	1.5	2.9	23.0	44.8	27.7	3.94	0.87
กิจกรรมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม	0.6	3.5	24.7	46.8	24.4	3.91	0.82
การอภิปรายแบบมีส่วนร่วม	1.2	2.7	23.5	55.4	17.3	3.85	0.77
กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	2.4	3.3	25.3	48.8	20.2	3.81	0.88
การนำเสนอผลงานวิชาการ	1.2	1.8	31.8	49.1	17.2	3.79	0.78
บรรยาย	0.6	5.1	33.6	43.5	17.3	3.72	0.83

อภิปรายผล

ผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ต้องการจัดกลุ่มโครงการอบรมแบบสหวิชาชีพ จากสถานบริการทุกระดับสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ (2555) พบว่า ทีมสหวิชาชีพสามารถทำเรื่องใหญ่ได้มากกว่าเรื่องสุขภาพในมิติสาธารณสุข ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาโรค และการฟื้นฟูสภาพ (สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ, 2555) เพื่อก้าวข้ามสู่การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการทำงานให้สอดคล้องกับขอบเขตการดำเนินงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการจัดการปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม (มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2552) โดยความร่วมมือของสหสาขาวิชาชีพเพื่อการบริการสาธารณสุข (สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ, 2555) ซึ่งการทำงานร่วมกันของบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการให้บริการและทักษะเพิ่มเติมเฉพาะด้านตามขอบเขตของแต่ละวิชาชีพและพื้นที่ปฏิบัติงาน มีศักยภาพในการบริหารจัดการ การทำงานเป็นทีม การทำงานเชิงรุกในชุมชน การใช้ และการจัดการระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการส่งเสริมการให้บริการสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ (มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2552)

ความสนใจในหัวข้อการอบรมเกี่ยวกับทักษะวิชาการ ได้แก่ แนวทางการจัดทำวัตรกรรมสุขภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาระบบสุขภาพและบริการด้านสาธารณสุข จำเป็นต้องมีพื้นฐานหลักฐานจากการวิจัยเป็นเหตุผลการรับในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงต่างๆ ซึ่งการจัดทำวัตรกรรมสุขภาพ เป็นการใช้กระบวนการวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบสุขภาพ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2554) และสามารถออกแบบบริการให้เกิดวัตรกรรมการทำงานในพื้นที่สอดคล้องกับความต้องการตามศักยภาพของพื้นที่ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์,

2553) และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคระดับชาติ ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนมีนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยอาศัยศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ที่ปรับประยุกต์ให้เป็นรูปแบบเฉพาะพื้นที่ที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นหรือชุมชน อีกทั้งยังสามารถขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นๆ ได้ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2554)

ความสนใจหัวข้ออบรมเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพ ได้แก่ การบริหารงานสาธารณสุขยุคใหม่ ซึ่งเป็นภารกิจเพื่อสร้างสุขภาวะที่ดี ภายใต้บรรยากาศดี การให้บริการที่ดี และการบริหารจัดการที่ดี (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2553) และหัวข้อที่ผู้ปฏิบัติงานมีความสนใจในระดับที่ใกล้เคียงกับการบริหารงานสาธารณสุขยุคใหม่ คือ การใช้ยาในการรักษาโรคที่พบบ่อย ซึ่งถึงแม้ว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจะไม่ได้เน้นการรักษาพยาบาลเป็นหลัก แต่การพัฒนาต้องครอบคลุมคุณภาพด้านการรักษาโรคด้วย การทบทวนความรู้เกี่ยวกับยาในโรคที่พบบ่อยจึงยังมีความจำเป็นสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2553)

ความสนใจหัวข้ออบรมเกี่ยวกับทักษะบริการ ได้แก่ การจัดบริการสุขภาพเชิงรุก และทักษะทางสังคม ได้แก่ มนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม เพื่อเพิ่มสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานให้บริการสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเรียนรู้ และให้มีความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเอง ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน อย่างกลมกลืนกับวิถีชีวิตตามปกติของชาวบ้าน บนพื้นฐานของมาตรฐานและจริยธรรมให้การให้บริการ (มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2552) และการมีมนุษยสัมพันธ์นอกจากจะส่งเสริมการทำงานเป็นทีมแล้ว ยังเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนในชุมชนผ่านการสื่อสารสุขภาพ และลดสถานการณ์ความสับสนของผู้ป่วยและบุคลากรทางการแพทย์ลง (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2554)

รูปแบบกิจกรรมในโครงการอบรม และกิจกรรมที่ใช้ประกอบหรือใช้ร่วมกับการจัดโครงการอบรมที่สนใจมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) กรณีศึกษา 2) การสร้างเครือข่ายด้านสุขภาพชุมชนซึ่งเป็นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการให้บริการสุขภาพจากผู้ปฏิบัติงานที่มาจากต่างภูมิภาค และ 3) การฝึกปฏิบัติการศึกษาพื้นที่ชุมชน โดยการลงพื้นที่ศึกษาชุมชนตัวอย่างด้านสุขภาพ หรือสถานบริการสุขภาพในชุมชนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการให้บริการสุขภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความชำนาญให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับการดำรงชีวิต และความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2540) นอกจากนี้การใช้กรณีศึกษา การสร้างเครือข่าย และการศึกษาพื้นที่ชุมชน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความแตกต่างของงานเพื่อพัฒนางาน ได้รับความรู้เพิ่มเติมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของบุคคลและเห็นสภาพจริง (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2555)

สรุปผล

อัตราการตอบแบบสอบถามคิดเป็นจังหวัด ร้อยละ 92.1 จำนวน 355 คน จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 70 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข ระยะเวลาปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เฉลี่ย 12.2 ปี ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 37 ปี ต้องการให้จัดอบรมแบบสหวิชาชีพจากสถานบริการทุกระดับ หัวข้อการอบรมที่สนใจ ได้แก่ แนวทางการจัดทำวัฒนธรรมสุขภาพ การบริหารงานสาธารณสุขยุคใหม่ การจัดบริการสุขภาพเชิงรุก และมนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม รูปแบบกิจกรรมในโครงการอบรมและกิจกรรมที่ใช้ประกอบโครงการอบรมที่สนใจ ได้แก่ กรณีศึกษา การสร้างเครือข่ายด้านสุขภาพชุมชน และการฝึกปฏิบัติการศึกษาพื้นที่ชุมชน ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เสนอแนะให้จัดโครงการอบรมหมุนเวียนไปยังจังหวัดและภาคอื่นๆ วิทยากรควรเป็นวิทยากรที่ปฏิบัติงานจริงในสถานบริการสุขภาพ และเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานและการบริหารงาน และควรมีงบประมาณสนับสนุนการเข้าร่วมโครงการอบรม หัวข้อการอบรมอื่นๆ ที่สนใจ ได้แก่ การศึกษาดูงาน การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาบุคลิกภาพ และเทคนิคการดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการสำรวจ เกี่ยวกับจังหวัดที่เสนอแนะในการจัดโครงการอบรมใน 14 จังหวัดภาคใต้ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เสนอให้จัดโครงการในจังหวัดต่างๆ 5 อันดับแรก ได้แก่ ภูเก็ต สงขลา กระบี่ ประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี แต่ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติงานในเขตภาคเหนือและภาคอีสานที่มีข้อจำกัดในการเดินทางไกล จึงเสนอแนะให้จัดโครงการอบรมไปยังจังหวัดในภาคอื่นๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้ารับการอบรมอย่างทั่วถึงและสะดวก ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิทยากร ควรเป็นวิทยากรที่ปฏิบัติงานจริงในสถานบริการสุขภาพ และเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานและการบริหารงาน ไม่ควรมุ่งเน้นวิทยากรที่เป็นนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา ซึ่งมีเพียงทฤษฎีและยังขาดประสบการณ์ในปฏิบัติงาน และหากเป็นไปได้ควรมีงบประมาณสนับสนุนการเข้าร่วมโครงการอบรม ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับหัวข้อการอบรมที่สนใจ ได้แก่ การศึกษาดูงานในหน่วยงานต้นแบบเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเสริมประสบการณ์ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการให้บริการสุขภาพ การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการบริการ และเทคนิคการดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาทั้งประเด็นของหัวข้อและรูปแบบการฝึกอบรม หน่วยงานหรือสถาบันที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปวางแผนจัดโครงการอบรมสำหรับผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงานและขอบเขตหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พร้อมทั้งประยุกต์หัวข้ออบรมเพื่อให้ครอบคลุมกับผู้ปฏิบัติงานให้บริการด้านสุขภาพในสถานบริการสุขภาพทุกระดับ

และในส่วนของผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามารถเลือกสมัครเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ ที่มีเนื้อหาในการฝึกอบรมสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของรูปแบบการฝึกอบรมสำหรับผู้ปฏิบัติงานในการให้บริการสุขภาพ ศึกษาความรู้และประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงานให้บริการสุขภาพเปรียบเทียบกับระหว่างการฝึกอบรมเฉพาะวิชาชีพกับการอบรมแบบสหวิชาชีพ หรือเฉพาะผู้ปฏิบัติงานในสถานพยาบาลระดับเดียวกันกับผู้ปฏิบัติงานที่มาจากหน่วยงานทุกระดับ

รายการอ้างอิง

- มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ. (2552). **คู่มือการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล**. กรุงเทพฯ: องค์การทหารผ่านศึก.
- สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ. (2555.) **การจัดการศึกษาและปรึกษาทางไกลเพื่อสนับสนุนบริการเวชศาสตร์ครอบครัวและบริการสุขภาพปฐมภูมิ**. สืบค้นเมื่อ 2 ส.ค. 2555 จาก [http:// www. dlfp.in.th/ paper/325](http://www.dlfp.in.th/paper/325).
- สำนักงานโครงการส่งเสริมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. (2555). **ความเป็นมาของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล**. สืบค้นเมื่อ 10 มิ.ย. 2555 จาก <http://hph.moph.go.th /index. php? modules=Content&action=history>.
- สำนักงานโครงการส่งเสริมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. (2555). **คู่มือการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล**. สืบค้นเมื่อ 2 พ.ค. 2555 จาก <http://hph.moph. go.th/?modules =Books&action=ListViewBooks&id=5&type=1#>.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2553). **คู่มือบริหารจัดการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล**. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2554). **กรอบยุทธศาสตร์งานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคระดับชาติปี 2554 – 2558**. กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. (2555). **สรุปรายงานผลการศึกษาดูงาน “เสริมสร้างสมรรถนะทำงานเพื่อสนับสนุนงานวิชาการ**. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2540). **กระบวนการฝึกอบรมสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชน จำกัด.
- อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2548). **การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต: ห้องสมุดประชาชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.